

Összefoglaló tanulmány

Efop-1.2.7-16-00015 - „Jövőépítés” PROJEKT

A projekt céljai

A gyermekvédelmi szakellátási intézményekben nevelkedő gyermekek és fiatalok számára igyekszünk a normál családban élő társaikéhoz hasonló életminőséget biztosítani. Ennek keretében kiemelt hangsúlyt fordítunk a gyermeki jogok biztosítására. Ezek a jogok tételesen kerülnek felsorolásra törvényekben, szabályzóknak, szakmai anyagokban, de mi lehet a legalapvetőbb jog nem csak a gyermeknek, de nekik különösen? Úgy gondoljuk a legalapvetőbb jog a jövőhöz való jog. Ezért adtuk programunknak a „jövőépítés” elnevezést. A jövő víziója nélkül kilátástalanná válnak napjaink, a jövőbe vetett hit nélkül értelmetlenné válnak a mindennapok. Az Intézményünkben elhelyezett gyermekeknek, fiataloknak azokat az alapokat szeretnénk megteremteni, amelyek megléte elengedhetetlen, és azokat az elmaradásokat korrigálni, amelyek gátjai egy számunkra is vonzó, és társadalmilag is elfogadott személyes jövő felépítésének. A programban folyó tevékenységek mind erre a célra fókuszáltak. A praktikus ismeretek és készségek elsajátítása (pénzkezelés, kooperáció, jövőkép kialakítása/jövőtervezés, családkapcsolatok alakítása) mind szükséges feltétele egy pozitív jövő építésének, de az alapokat, a feltételeket ehhez mélyebbre hatolva lehet és kell felépíteni. Ehhez szükséges, ezt szolgálta az iskolai elmaradásokat, hiányosságokat pótló, kulcskompetenciákat fejlesztő foglalkozás éppúgy, mint a megfelelő mentális állapot kialakítását szolgáló, illetve a kiegyensúlyozott pszichés állapotot fenntartó terápiás foglalkozások (művészetterápia, meseterápia, lovas terápia, kutyaterápia, színházterápia). Az eredményes „jövőépítést” veszélyeztető tényezőkkel is számolnunk kell azonban, ezek visszaszorítása érdekében zajlottak a preventív foglalkozásokat a szenvedélybetegségek megelőzése érdekében és az új, de annál veszélyesebb internetes veszélyek elkerülésének lehetőségeit, technikáit megismertetve a gyermekekkel.

Egy lelkész egyszer úgy fogalmazott: „Három alapra épül az ember élete, ezeknek kell rendben lennie: a lelkének, családjának és a hivatásának”. Ezt a hármasságot követve is megfogalmazhatjuk a programunk lényegét. Ezen három prioritást kiemelve a mentális egészséget célzó terápiás foglalkozásokból, a családkapcsolatok fejlesztő és praktikus családépítési ismereteket, vonatkozásokat is tartalmazó tréningekből, és az ideális hivatás megtalálását célzó foglalkozásokból válogattunk, és állítottuk össze a tevékenységpalettát.

Ebben a csoportosításban elhelyezve a megvalósított tevékenységek:

1. Lelki egészség:
 - Meseterápia
 - Mozgás/élményterápia
 - Művészetterápia
 - Színházterápia
 - Lovas terápia
 - Kutyás terápia
 - Szendélybetegségek prevenciója

- Internetes veszélyek prevenciója
- „Rekreációs hét”
- „Élményfarsang”

2. Egészséges család:

- Szexuális felvilágosítás
- Családi életre felkészítő tréning
- „Családi nap”
- Pénzkezelési ismeretek

3. Hivatás:

- Kulcskompetenciák fejlesztése
- Kooperációs, kommunikációs készségek fejlesztése
- Jövőkép kialakítása
- Pályaorientáció

A gyermekeink állapota, szükségletei és problémái határozták meg hogy melyik tréningen/tréningeken vettek részt, a részvételre történő kiválasztás, delegálás a gondozási hely szakembereinek bevonásával, az ő javaslatuk alapján történt (nevelő, nevelőszülő, tanácsadó, pszichológus, fejlesztő pedagógus). A tervezésnél a helyszínek megválasztása is azt a célt szolgálta, hogy azokban a körzetekben, ahol a gondoskodást nyújtó lakásotthonaink, gyermekotthonaink és nevelőszülőink koncentráltan helyezkednek el, minél szélesebb spektrumban váljanak elérhetővé a program nyújtotta lehetőségek. Akik számára így is körülményes lett volna a részvétel, nyári táborokban érhették el azokat. Ezeket a tematikus táborokat azokban az tréningekben, ahol az önálló tervezés, együttműködés készségét szeretnénk kifejleszteni a képzési tematikába is beépítettük (pénzkezelés, gazdálkodási ismeretek/kooperáció, kommunikáció fejlesztése).

A tevékenység formák kiválasztásakor arra törekedtünk, hogy azok a gyermekek számára is vonzó és „fogyasztható” formában jelenjenek meg. Egyrészt ilyen formát jelentettek a már említett táborok, de ilyen forma az állatterápia is.

A projekt célcsoportja

A projekt keretében megvalósításra kerülő programok elsődleges célcsoportját az Intézményünk ellátási helyein élő nevelésbe vett gyermekek és utógondozói ellátottak adták, de természetesen lehetőség szerint az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermekeket is bevontuk egy-egy programba, rendezvénybe. A közvetett célcsoportot családtagjaik, rokonaik alkották.

Szakmai tapasztalatok

A „Jövőépítés” - önálló életkezdés feltételeinek javítását célzó komplex program szervezési és lebonyolítási munkálatait 1 fő szakmai vezető/projektmenedzser látta el, valamint a pénzügyi események, feladatok megvalósításáról 1 fő pénzügyi vezető gondoskodott. A programban 18 tevékenység (csoportfoglalkozások, tréningek, egész napos rendezvények), program, valamint az ezek egy részének helyet adó 4 nyári tábor valósult meg az alábbiak szerint:

Családi életre történő felkészítés

A család kiemelkedő jelentőségű a gyermekek, fiatalok erkölcsi érzékének, kapcsolatainak, önismeretének, testi és lelki egészségének alakításában. A szűkebb és tágabb környezet változásai, az értékrendben jelentkező átrendeződések, a családok egy részének működésében bekövetkező zavarok szükségessé teszik a családi életre való nevelést. Fontos feladat a harmonikus családi minták közvetítése, a családi közösségek megbecsülése. Gondozottjaink egy része diszfunkcionálisan működő családból jön, és reális párkapcsolati mintái nincsenek, ezért a foglalkozások segítséget nyújtottak a felelős párkapcsolatok kialakításában és ismereteket közvetítettek a családi életükben felmerülő konfliktusok kezelési lehetőségeiről. A foglalkozások célja volt, hogy a gyermekek képesek legyenek felismerni és megfogalmazni a családban betöltött szerepeket, feladatokat, találják meg és végezzék el a rájuk háruló feladatokat. Legyenek tisztában a nemi szerepek biológiai funkcióival, társadalmi hagyományaival. Ismerjék fel a családi élet és a párkapcsolatok során előforduló súlyos problémahelyzeteket, és ezek megoldásához megfelelő segítséget tudjanak kérni. Ezekben a kérdésekben segítette és támogatta őket az anyák és három év alatti gyermekeik elhelyezését biztosító Komlói lakásotthonokból érkező gyermekek körében megvalósuló foglalkozás sorozat 5 alkalommal, alkalmanként 1 órában két sorozatban.

Családi nap

A "Jövőépítés" című pályázat megvalósítása keretében két alkalommal 2018. július 06.-án, illetve 2019. július 21.-én került sor a „családon belüli kapcsolatokat támogató program”-ként szervezett „Családi napra”, mely alkalom a Sikondai Gyermekek és Ifjúsági táborban került megrendezésre. Az érintett célcsoport - nevelésbe vett gyermekek, vérszerinti családtagjaik és nevelőszülők - számára biztosítottuk az utaztatást, ételmezést, szabadidős tevékenységeken, sportban, kreatív alkotóházban való részvételt. A rendezvény a szakmai célokat elérte, kötetlen formában nyílt lehetőség a gyermekek és vérszerinti családtagjaik beszélgetéseire, találkozására, ami nagyban hozzájárulhatott a későbbi hazagondozások előmozdításához, illetve az első „lépcsőfokot” jelentheti azok felé. A kisebbek légvárban játszhattak, festhettek, rajzolhattak, arcfestésen vehettek részt. A nagyobb gyermekek asztalitenisztek, kosárlabdáztak, futballoztak. A sportolásban a gyermekvédelmi gyámok, az egyéb tevékenységekben a nevelőszülői tanácsadók biztosították a felügyeletet, illetve koordinálták a tevékenységeket. Az összesen mintegy 119 fő vérszerinti családtag 134 gyermek és nevelőszülő mellett 67 fő munkatársunk vett részt az eseményeken.

A jövőkép kialakítását elősegítő csoportfoglalkozások

A foglalkozások 3 csoport számára 4 alkalommal, alkalmanként egy órában, két különálló sorozatban Szigetvári és Pécsi helyszíneken zajlottak. A program céljából az tűztük ki, hogy a foglalkozások végeztével a résztvevőben alakuljon ki egy olyan jövőkép egyéni szinten, amelyben a fiatal célokat képes kitűzni szakmaválasztás, tanulás, családalapítás, munkavállalás területein, valamint a célok megvalósításához szükséges lépéseket is meg tudja határozni. Általánosságban jellemző volt, hogy a gyerekek a foglalkozás elején kilátástalannak látták jövőjüket, nem, vagy csak nehezen tudták megfogalmazni céljaikat. A biztonságos és elérhető jövőkép kialakítása szempontjából fontos volt, hogy figyelembe vegyük a fiatalok eddigi életútját, élményeit, életeseményeit és ezáltal a program során életpálya szemléletű csoportos tanácsadás valósulhatott meg. A jövőkép tervezésénél kihangsúlyozásra és tudatosításra került,

hogy a fiatalnak döntések sorát kell meghoznia. Meghatározásra kerültek a rövid és hosszú távú célok. Döntéseiket a számukra fontos értékek alapján hozták meg, ezért a foglalkozások egyik kiemelt témája a döntéshozatal és az értékrend tisztázása voltak, hiszen az értékek által kirajzolódik a munka- és pályaválasztás is. Meghatározásra kerültek, az egyéni készségek, képességek, erőforrások, érdeklődés és munkamód személyiség jellemzői is, továbbá fontos volt az önismeret bővítése. A program végéhez érve a résztvevőkben kialakult egy elérendő jövőkép, és sikerült a rövid távú célokat is felvázolniuk önmaguk számára. A foglalkozás várható, hosszabb távú eredménye lehet, hogy a résztvevő fiatal élethelyzetének, erőforrásainak figyelembevételével képessé válik kijelölni saját magának reális, megvalósítható célokat, ezáltal hosszabb távon olyan jövőképet tud kialakítani, amely a megvalósítást követően biztonságot fog nyújtani számára.

Kooperációs, kommunikációs ismeretek fejlesztése

A tréning célja a résztvevő gyerekek együttműködéssel és kommunikációval kapcsolatos alapismereteinek, viselkedési eszköztárának és hatékonyságának fejlesztése volt. A tréning az élményszerű, tapasztalati tanulás módszerével járult hozzá ahhoz, hogy a csoport tagjai bizonyos helyzetekben tudatosabban és felelősebben kezeljék önmagukat és társaikat. Az egészséges identitás kialakításához szintén fontosak az együttműködési és kommunikációs készségek, melyek jól fejleszthetők a csoportba bevont serdülőkorú gyerekeknél. Az adott fejlesztési csoportban előtérbe kerültek az életkori eltérésekből fakadó, részben eltérő látásmódok is, amik gazdagították, életszerűbbé tették a tanulási folyamatot. A tréningen a Szigetvár és Pécs térségében élő ellátottak vettek részt 3 csoportban csoportonként 7 alkalommal, alkalmanként egy órában két sorozatban. A gyermekek bevezetést kaptak az együttműködés- és kommunikációfejlesztés témájába. A tevékenység során sikerült fejleszteni a csoportra vonatkozóan az önismeret, értékek- érzelmek- viselkedés, értékfeltárás, érzelmek felismerésével és kifejezésével kapcsolatos területeket. Emellett a gyermekek megtapasztalhatták a célzott drámapedagógiai játékokon és feladatokon keresztül, hogy a hatékony együttműködés és kommunikáció elengedhetetlen, ezért kitértek a különböző kommunikációs stílusokra, az önérvényesítés kommunikációs technikájának átvételére, azok segítő és gátló tényezőire, valamint a torzulásokra. A program során fókuszba került az együttműködés és empátia viszonya is, melynek egyik feltétele az értő figyelem, a megfelelő visszajelzés és én-közlés. Ezek hatékony alkalmazásának céljából a dramatikus helyzetgyakorlatok által fejlesztésre kerültek az érzelmi kompetenciák, valamint az érzelmi intelligencia. Cél volt, hogy minél többször forduljon elő nyertes-nyertes, azaz együttműködésen alapuló, konstruktív és erőszakmentes kommunikáció, ezért a tréning lehetőséget biztosított a gyermekek számára, hogy elsajátítsák az ehhez szükséges, megfelelő kommunikációs stratégiákat a konfliktuskezelés területén.

Kulcskompetenciák fejlesztését célzó foglalkozássorozat

A foglalkozássorozat tanulástechnikák megismerését, elsajátítását célzó tréning célja volt a résztvevő gyermekeket képessé tenni arra, hogy meg tudják tervezni a saját céljaik eléréséhez vezető utat. Mindezt tegyék tudatosan, pontosan, a leggyorsabban, a leghatékonyabban, a

legmesszebbre jutva. A programban a Szigetvári lakásotthonokban és a Szigetvári Speciális Gyermekotthonban élő gyermekek vettek részt. A sorozat kilenc alkalommal zajlott alkalomként két órában két csoportban. A foglalkozásokon sor került a tanulási problémák bemutatására, a hatékony tanulás gátló tényezőivel való szembesítésre, illetve megtörtént a gyermekek saját, esetlegesen fennálló problémáinak feltárására is. A tanulást befolyásoló nehézségek összegzését követően a résztvevők a megoldásokkal is megismerkedhettek, illetve összegyűjtésre kerültek azok a praktikus elemek, melyek segítségével a tanulás hatékonyabbá válhat. A megfelelő tanulást lehetővé tevő módszerek megismerése után, a gyermekek képessé váltak annak gyakorlatban történő alkalmazására is. A gyakorlati feladatok célja volt, hogy a résztvevők képességekből készség szintre fejlesszék a tanulási módszerek legfontosabb elemeit, és alkalmassá váljanak azok önálló használatra. A tanult technikákra vonatkozóan meghatározó volt, hogy a gyerekek ne csak eredményesen, de élvezetesen tudjanak a jövőben tanulni, tudják fantáziájukat használni. Számos fiatal nem hagy kibontakozni a környezetébe, ezért fontos volt, hogy erősítsük a gyerekek önbizalmát, saját képességeik felismerését. A jó célok meghatározása is hozzájárul a sikerek eléréséhez, ezek is megfogalmazásra kerültek. A foglalkozás lehetőséget biztosított a stressz leküzdés technikájának elsajátítására is, amit az első sikertelenség, egy vizsgahelyzet vagy más külső vagy belső tényezők okozhatnak.

Pályaorientáció

A programnak már hagyományai vannak az intézményünkben. Az öt alkalomból álló programsorozat első állomása a gyermekvédelmi rendszer szakemberének segítségével ismertette meg a gyermekeket a szakellátási rendszer nyújtotta lehetőségekkel, mutatta be a kapcsolódásokat a partner szervezetekkel, szakemberekkel, a kérhető szakmai és anyagi támogatásokkal, a pályaválasztással kapcsolatos gyermeki jogokkal. A második alkalommal a pedagógiai szakszolgálat munkatársa tájékoztatta őket a továbbtanulási lehetőségekről, majd a Munkaügyi Központ FIT termében vehettek részt egy interaktív tematikus foglalkozáson, ahol ismertető filmek bemutatása mellett elektronikus képességfelmérő programot használhattak. Az utolsó két alkalom egy tematikus táborban zajlott, ahol pályaválasztást elősegítő szituációs játékok, önismereti, döntési, felelősségvállalási helyzetgyakorlatok mellett a gyermekek kérdései is megválaszolásra kerültek. Az alkalmakon összesen hat csoportban csoportonként 5 alkalommal, alkalomként egy órában vettek részt a gyermekek két sorozatban.

Pénzkezelési és gazdálkodási alapismeretek

A program lebonyolítása Pécsen zajlott, a környék otthonaiból érkező résztvevőkkel két csoportban csoportonként hét egyórás alkalommal, két sorozatban. A tevékenység által a gyerekek takarékosagra, önálló pénzhasználatra való nevelése valósult meg. A pénzügyi nevelés során az új ismeretek befogadására különböző eszközöket és színtereket ismerhettek meg a gyerekek, azzal a céllal, hogy ők, mint a következő generáció tagjai elkerülhessék az eladósodást, a napról napra élést. A közösségi pénzügyi nevelés során a játékos eszközök, illetve a saját élményű tanulás került előtérbe. Az interaktív, játékos foglalkozások során a mindennapi pénzügyek és pénzügyi gondolkodási modellek gyakorlati megismerésére, a pénz fogalmának, használatának, kezelésének különféle módjainak megismertetésére, valamint a

pénzügyi tervezés alapjainak begyakorlására és a hosszú távú gondolkodási távlatok bemutatására is sor került. A gyerekek megtanulhatták a pénz megszerzésének, beosztásának, megtakarításának, gyarapításának alapjait, ezek szabályrendszerét. Kompetensekké váltak az alapvető pénzügyi eszközök, valamint a mindennapi pénzügyek etikai oldalának ismereteire vonatkozóan is. A program során a legfontosabb pénzügyi momentumok (pénzügyi tervezés, a pénz megkeresése, beosztása, gyarapítása, követése) begyakorlására adtak alkalmat a játékos, helyenként versenyhelyzeti keretek. Az átfogó gazdasági tudásbővítés mellett megvalósult az együttműködés, kooperációs készségek, képességek fejlesztése, ezzel együtt a csoporton belüli közösségépítés is. A gyakorlatok során a kommunikációs eszközök bővítése, a stratégiai és kreatív gondolkodás erősítése, illetve a problémamegoldó képesség javítása is teljesült. A közös, kreatív, játékos tevékenységekkel a résztvevők önállóságának, döntési helyzetekre vonatkozó készségeiknek fejlesztése is megvalósult.

Internetes zaklatás, megfélemlítés, áldozattá válás megakadályozása

Az internetes tartalmak meghatározó jelentőséggel bírnak gondozottjaink életében is. A rengeteg információ között képtelenek eligazodni, védtelenek a virtuális térben., A kontrollálatlan- kontrollálhatatlan nyilvánosság rengeteg veszélyt rejt számukra. A foglalkozások interaktív formában zajlottak, teret engedve a résztvevők élményeinek, tapasztalatainak megbeszélésére. A gyermekek képessé váltak az online világban is a kritikus helyzetekben megfelelő döntéseket hozni. Megtanultak nemet mondani. A helyes döntések meghozatalával védetté váltak a bűnelkövetéssel és az áldozattá válással szemben A foglalkozások célja volt, hogy a gyermekek, fiatalok szakember vezetésével felvilágosítást kapjanak, milyen módszerekkel tudják megvédeni magukat attól, hogy a világhálón bűncselekmények áldozataivá váljanak. Ez különösen azért fontos, mert az ellátottak körében igen kedvelt a különböző közösségi oldalak látogatása, és sokan sajnós, elbagatellizálják ennek a veszélyességét. Az interaktív foglalkozások egy a témában készült film közös megbeszélésére épültek. A feldolgozó beszélgetés arra irányult, hogy a fiataloknak milyenek az internetezési szokásaik: ki, mire használja az internetet? Van-e otthon időbeni korlátozás vagy bizonyos oldalak látogatása korlátozott-e? Minden igaz-e, amit látunk a neten vagy a TV-ben? Miért jó, hogy van internet? Melyek az internet valós veszélyei? Stb. Számptalan módon ad lehetőséget az internet a másikk bántására, zaklatására, megfélemlítésére. A leggyakoribb mód talán a sértő, felzaklató vagy fenyegető üzenetek sorozatos küldése, de sokszor a bántás eszköze lehet a hozzájárulás nélkül hozzáférhetővé tett tartalmak megosztása is. A gyerekek különösen nehezen kérnek segítséget, ha online térben válnak áldozattá és a közösségi oldalak zárt csoportjaiban könnyen ismerkedhetnek meg akár magukat gyerekeknek, fiatalnak kiadó rossz szándékú felnőttekkel is. Fontos, hogy a gyerekek tudják: virtuális térben sincs senkinek joga őket fenyegetni, zsarolni, megalázni.

A foglalkozások egy Balatonfenyvesen szervezett tematikus tábor keretében zajlottak egy-egy foglalkozássorozatban 2018, majd 2019 nyarán, 8 csoport számára 2 alkalommal, alkalmanként 1 órában.

Szexuális felvilágosítás

A nemi- és szexuális egészségnevelésen alapuló tevékenységsorozat alapvető célja az volt, hogy a résztvevő gyermekek egy szexuálisan egészséges, életkoruknak megfelelő ismeretekkel rendelkező, felelősségteljes szexuális és családi életet élő tagjai legyenek a majdani felnőtt társadalomnak. További cél volt a nemiséggel, szexualitással tudományosan megalapozott ismeretek közlése, átadása és interaktív formában történő feldolgozása által egy egészséges attitűd és szokásrendszer kialakítása a gyermekek életében. Az ismeretátadás melletti fő cél volt, hogy elsajátítsanak egy egészséges szemléletet és attitűdöt a szexuális kultúrájukban, társas kapcsolataikban és azt családi életükben is tudják képviselni, ezáltal érett, felelősségteljes partnerkapcsolatokat tudjanak kialakítani a jövőben. A programban való részvétel eredményeképpen hosszú távon egy szexuális egészséget komolyan vevő és védelmező, egészségtudatos és felelősségteljes szexuális kultúrával rendelkező felnőtt válhat a résztvevő gyermekekből. A program célcsoportját 12-18 évesek alkották. 10-16 fős kiscsoportos formában, interaktív foglalkozássorozat keretében feldolgozásra kerültek a társas kapcsolataink, mint pl. család, barátok, párkapcsolat, pszichoszexuális fejlődés, párválasztási érettség, szülővé válás. Érintették a személyes készségeken belül az egészséges szexualitás lelki hátterét, az ahhoz kapcsolódó értékeket, kifejezési módokat, önérvényesítést és segítségkérés folyamatát. Fókuszba állították a szexuális viselkedést, valamint a szexualitást, mint az élet természetes és egészséges részét. Ehhez elengedhetetlen volt az emberi életszakaszok, serdülőkori lelki és testi változások, ivarszervek, önvizsgálat, testápolás, intim higiénia, szexuális úton terjedő betegségek, védőoltások, továbbá a nemi betegségek megelőzésének lehetőségeinek témafeldolgozása. Végezetül a gyerekek ismereteket szereztek a megtermékenyítés folyamatáról, a terhességről és a magzat fejlődési útjáról, az abortuszról és annak testi-lelki hatásairól, valamint a nőgyógyászati vizsgálat folyamatáról, illetve a fogamzásgátlás lehetőségeiről is. Érdekes volt látni, hogy míg a fiatalabb korcsoportban, - mint általában a szexualitás témájával kapcsolatosan- szégyenlősség vagy komolytalan beszélőségek, megmosolygás voltak a domináns reakciók, addig az idősebbekre az őszinte kíváncsiság, kérdésfeltevés, esetenként a saját élmények, tapasztalatok elmesélése volt a jellemző. A program a Balatonfenyvesi Ifjúsági Táborban szervezett tematikus nyári tábor részét képezte. A foglalkozássorozat nemek szerint elkülönülő csoportokban zajlott 8 csoport számára 2 alkalommal, alkalmanként egy órában, a 2018 nyarán és egy 2019 nyarán megrendezett táborban egy-egy foglalkozássorozatban.

Mozgás - élményterápia

A terápia sorozaton négy csoportban vettek részt a Pécsi Gyermekotthonból, Szigetvári és Komlói Lakásotthonokból érkező gyermekeink alkalmanként 2 órában, összesen 14 alkalommal, melyből az utolsó ötre egy tematikus táborban került sor a Sikondai Ifjúsági táborban 2019-ben.

A foglalkozások során a gyermekek érdekes, kihívásokkal teli, mégis érzelmileg és fizikailag biztonságos környezetben próbálhatták ki képességeiket, fedezhették fel belső értékeiket, és léphették át határaikat. A foglalkozások önfelelt szórakozást, új társas kapcsolatok lehetőségét, és az önismeret mélyülését biztosították a gyermekek számára, elősegítve, hogy a jövőben

bátrabban merjenek szembenézni új kihívásokkal, kilépve komfortzónájukból. A komfortzóna ismerős, hétköznapi cselekedeteket takar, melyek nem igényelnek lelki felkészülést. A pánikzóna olyan helyzeteket jelent, amelyekben a kihívást túl nagyra érezzük, így leblokkolunk. Az élményterápia a kihívási zónába helyezte a résztvevőket, olyan kihívást helyezve eléjük, amely a belső erőforrásaik mozgósításával teljesíthető. Ez a terület biztosítja a növekedés lehetőségét, a flow-élményt, és a kihívás legyőzése a későbbi élethelyzetekben nagy erőforrást jelenthet. A foglalkozásokon játékos feladatokat oldottak meg a gyermekek különféle sporteszközök, szivacsrudak, hevederek segítségével. Fontos szerep jutott a mobil kötélpályának. Fontos szerepe volt a közösségnek, amelyben a gyermekek megélték a sikereket, ezért az élményterápiás csoportban egy elfogadó, támogató közösséget alakított ki a tréner, lehetőséget adva a gyermekeknek a saját és a közösségük teljesítményére való reflektálásra. Ez a visszajelzés segítette a gyermekeket abban, hogy felismerjék a sikereiket, és azonosítsák belső erőforrásaikat.

Művészetterápia

Az alkotás, különösen a közösen alkotás mindig közelebb hozza egymáshoz az embereket. A gyermekvédelmi szakellátásban nevelkedő gyermekek érzelmeiket, érzéseiket nehezen tudják kifejezni, gyakran magukba zárják azokat. A művészetterápia a pszichoterápiák olyan kiegészítő terápiás módszere, mellyel gyakorlatilag bármelyik alap pszichoterápia kiegészíthető, de rendkívül hatásos tud lenni önmagában is. A módszer a művészet kreatív folyamatait, flow élményét a gondolatok és érzések nonverbális kommunikációjára használja, kifejezve őket általa. A művészetterápia összehangolja a művészet kifejező eszközeit és a terápiás hatótényezőket, amelyeket a terapeuta egy tervezett folyamaton belül alkalmaz. A művészetterápiához nincs szükség művészi tehetségre, a hangsúly nem a művészi értékkel bíró alkotások létrehozása (a tehetség felfedezése pozitív hozadéka lehet a terápiának), hanem az egyén lelki folyamatainak kifejezése, nehézségeinek feldolgozása. A terápiás foglalkozások során a gyermekek folyamatos alkotói tevékenységben vettek részt. Alkotásaik kiállításán is megjelentek. Rajzaik, festményeik nem pusztán az alkotás örömét és terápiás hatásának érvényesülését segítették elő, de számos belső feszültséget, traumát jeleztek, melyeket érzékelve a terapeuta folyamatosan konzultált az intézmény szakembereivel a szükséges megsegítési folyamatok kérdésében. A programsorozat 4 csoportban zajlott Pécsváradi, Mohácsi, Komlói, Szigetvári, Pécsi elhelyezési helyekről érkező gyermekek részvételével csoportonként 10 alkalommal, melyből az utolsóra a Sikondai Ifjúsági táborban rendezett tematikus táborban került sor 2019-ben.

Szenvedélybetegségek prevencióját célzó csoportfoglalkozás

A foglalkozások céljaként a foglalkozás vezetője igyekezett olyan szemléletet kialakítani a fiatalokban, hogy a legális és illegális drogok használata nem tartozik a társadalom és közvetlen környezetük által elfogadott normák közé. Emellett abban is próbált segítséget nyújtani, hogy a gyerekek képesek legyenek felismerni a belső (pl. aggodás, stressz) és külső nyomásgyakorlásokat (kortársak, „barátok”), melyek befolyásolják a legális és illegális drogok kipróbálásával, esetleges használatával kapcsolatos döntéseiket. Továbbá, olyan személyes és

társas készségek fejlesztése valósult meg, melynek segítségével a célcsoport ellenállhat az ilyen jellegű nyomásoknak, ugyanis a gyermekek esetleges drog használatának, valamint a viselkedéses függőségeik kialakulásának hatékony megelőzése alapvető segítséget jelenthet a jövőre nézve az antiszociális magatartás csökkentésében, a bűnelkövetői magatartás kialakulásának megelőzésében is. A program 6 csoportban, csoportonként 4 alkalommal, alkalmanként 2 órában 2 sorozatban valósult meg. A foglalkozás által a legális és/vagy illegális drogokat használó, vagy droghasználat által különösen veszélyeztetett fiatalok komplex segítése valósult meg annak érdekében, hogy erősödjének bennük a fiatalokat védő, protektív tényezők pl. önismeret, társismeret, én-hatékonyság, bővüljenek saját problémás viselkedésükkel kapcsolatos ismereteik, javuljanak életvezetési készségeik és életminőségük. Mindemellett az alkalmak hozzájárulhattak a jövőbeni szerhasználat megelőzéséhez és a szerhasználat általi veszélyeztetettség csökkentéséhez. A témafeldolgozás egymásra épülő, interaktív formában történő párbeszéd, játékos feladatok és szituációs gyakorlatok által vált hasznossá, emészthetővé. A gyerekek tájékoztatást kaptak a szerekkel és azok szervezetre gyakorolt hatásaival kapcsolatban, illetve megismerték a rendszeres szerfogyasztás veszélyeit. A prevenciós folyamat során a fiatalok önismerete, valamint a nemet mondás képessége is fejlesztésre került. A szenvedélybetegségről, valamint az addikció kialakulásáról, típusairól is számos új információt kaptak.

Színházterápia

A gyakorlatok során a gyerekek elsajátíthatták a drámai kifejezési formákat, melyek a mindennapi kapcsolatfelvételt és kapcsolattartást megkönnyítik. Megismerték magukat, társaikat, környező világukat egy-egy gesztus, hangleadés, az arckifejezés, a viselkedés tükrében. Testi adottságaiknak és személyiségüknek megfelelően a legkülönbözőbb élethelyzetekben pontosan és tisztán fejezhették ki magukat. Törekedniük kellett arra, hogy a játékbeli társak vagy épp a széles nyilvánosság ne gátolja meg őket a közlés árnyaltságában és teljességében. S mivel a nyilvánosság elviselését az önmagukkal való azonosság tudata teszi lehetővé, el kellett érni, hogy az identifikáció biztonsága ily módon is hozzásegítse őket az önmegvalósításhoz. A cél az erős szociális és esztétikai érzékenység kialakítása volt. A rögtönzött játékok során gyakorolták a különféle élethelyzetek, szituációk felismerését, az azokban való eligazodást, a döntést. Erősödött empátiás készségük, képessé váltak szerepcserékre a játékbeli helyzetekben. A foglalkozások páros csoportvezetéssel két csoportban, csoportonként kilenc alkalommal, alkalmanként két órában zajlottak. A résztvevők a Szigetvári otthonokból és a Pécsi Gyermekotthonból érkeztek.

Meseterápiás csoportfoglalkozások

A meseterápia arra épít, hogy minden élethelyzetnek megtalálható a mesebeli párja, s ha ezt megtaláljuk, a mese óriási összerendező, egyensúlyteremtő hatással lesz a gyermekekre. A mesék szimbólumait nem kell a számukra nyilvánvalóvá tenni, hiszen ők még ösztönösen megértik és használják ezeket. A meseterápia és a mesék évszázados bölcsességet hordozó erejét, csodálatos rendteremtő hatását kívántuk felhasználni céljaink elérése érdekében, miáltal kellemes, kötetlen program keretében tapasztalhatták meg a gyerekek a meseélményeket, s

vélhetően pozitív irányba formálódott a gyermekek személyisége. A programban kizárólag nevelőszülőktől érkező gyermekek vettek részt 4 csoportban, csoportonként öt alkalommal, alkalomként egy órában két sorozatban. A program során a meseterápia eszközeivel, a mesékkel, játékokkal, alkotó tevékenységek segítségével sikerült játékosan inspirálni a részt vevő gyermekeket arra, hogy felismerjék magukban a továbblépésre való képességet. Emellett megerősítést kaphattak abban az érzésben, hogy képesek változtatni, hogy az otthonról hozott negatív mintákra, a mesék bölcsességén keresztül pozitív válaszokat tudjanak adni. A foglalkozások során a terapeuta észrevétlenül érintette és „gyógyította” a gyermekekkel közösen: a szülői támogatás hiányát, a lelki és fizikai értelemben kapott rossz dolgok, haszontalan útravalóktól való megszabadulást, a kilátástalanság, eszköztelenség érzését, a támogató baráti kapcsolat hiányát, az értéktelenség állapotát. Ennek érdekében a mesék tanúságainak segítségével pozitív tulajdonságokká, támogató üzenettké segített átfordítani azokat. A terápia elősegítette a gyermekek számára az elfojtott érzelmek felszínre hozását, a lelki gyógyulást. A feladatok a csoporttagok egyéni szintjéhez mérve kerültek meghatározásra. A tevékenység során ezért különböző érdekes és „varázslatos” témákat érintettek. A nevelőszülőnél élő gyermekeknek fontos volt feldolgozni a saját erőből való építkezést, illetve erősíteni a saját képességeikben való hitet.

Kutyás terápia

Az állatasszisztált terápia két gyermekcsoport részvételével zajlott, melyekben beilleszkedési, magatartási, tanulási nehézséggel, tanulási gyengeséggel küzdő gyermekek kaptak egyéni szintű fejlesztést. Az átlagosan 60 perces, mikrocsoportos formában tartott foglalkozások megfelelő keretet adtak a képességfejlesztésnek. A tevékenység során konkrét fejlesztendő területek kerültek meghatározásra a gyermekekre vonatkozóan, ahol a kutya motivációs társként volt jelen. A kutya jelenléte és a vele való közös munka, játékos formában, észrevétlenül hangolta a célcsoportot az együttműködésre az előre meghatározott célok felé. A terápiás órákon a képességek és készségek fejlesztése egyaránt kiterjedt a pszichés és motoros funkciók erősítésére, illetve a célcsoport életkorának megfelelő fegyelem, kitartás, céltudatosság, felelősségérzet és kötelességtudat kialakítására is. A foglalkozásokra az egyik csoportban 18, a másikban 20 alkalommal került sor. A program folyamán sor került a kutya és a gyermekek közötti kapcsolatteremtés képességének elmélyítésére, mely elősegítette a gyermekek számára a szociális képességek megszilárdítása mellett az empátiás és kommunikációs képességek fejlesztését is. Ezenkívül az állat jelenlétében fellépő vagy más okokra visszavezethető stressz csökkentése, feszültségoldás és önállóságra nevelés egyaránt megvalósult az állattal való közös tevékenységek hatására.

Lovasterápia

A projekt két éve alatt öt csoportban vettek részt különleges szükségletű, enyhe, illetve közép súlyos fogyatékkal élő gyermekeink lovasterápiás foglalkozásokon csoportonként 18 alkalommal. A foglalkozások keretében a lovasterápia három fő ága közül a gyógypedagógiai lovaglása volt a vezető szerep. A gyógypedagógiai lovaglás során a tanulásban akadályozott, értelmileg akadályozott, pervazív fejlődési zavarral, részképesség problémákkal küzdő, mozgássérült, teljesítmény és viselkedési zavarokkal, hiperaktivitással és figyelemzavarral,

beszéd problémákkal küzdő gyerekeink fogyatékoság specifikus fejlesztése zajlott a ló, a lovaglás, a lovardai tevékenység és környezet által. Gyermekünk nagy élvezettel vettek részt nem csak a lovaglásban, de a lovak körüli tevékenységekben is, csutakolásukban, etetésükben is. Az alkalmakra a Bólyi Gyógylovas Kft. lovardájában került sor, a gyermekek a Pécsváradi Különleges Lakásotthonokból és a Mohácsi Különleges Gyermekotthonból érkeztek.

Tematikus táborok

A teljes programidőszakban összesen négy tematikus tábort szerveztünk. 2018 júniusában a Sikondai Ifjúsági Gyermektáborban zárultak a pályaorientációs foglalkozássorozat alkalmai az azon résztvevő 60 fő 25 év alatti ellátott számára, akikre a trénerrel együtt összesen 9 fő kísérő felügyelt. Ugyanebben az évben, augusztusban került megrendezésre Balatonfenyvesen az internetes zaklatás, megfélemlítés, áldozattá válás megelőzését szolgáló programsorozat, valamint a szexuális felvilágosítás témakörében szervezett programsorozat, mindkettő 8 csoport számára két alkalommal, alkalmanként 1 órában. Szintén itt zárult a pénzügyi és gazdálkodási ismereteket átadó foglalkozássorozat két csoportjában az utolsó három alkalommal, valamint a kooperációs, kommunikációs képességeket fejlesztő foglalkozássorozaton részt vevő három csoport számára az utolsó két alkalommal. A táborozáson összesen 160 fő 25 év alatti ellátott, és 16 fő kísérő vett részt.

2018 júniusában a Sikondai Ifjúsági Gyermektáborban zárultak a pályaorientációs foglalkozássorozat alkalmai az azon résztvevő 60 fő 25 év alatti ellátott számára. Szintén itt zajlott a mozgásterápiás programsorozat négy csoportja számára az utolsó öt alkalom, valamint a művészetterápiás sorozat négy csoportja számára is az utolsó alkalmakra került itt sor. A táborozáson összesen 109 gyermek vett részt 19 kísérővel. Majd ugyanebben az évben augusztusban került megrendezésre ismét Balatonfenyvesen az internetes zaklatás, megfélemlítés, áldozattá válás megelőzését szolgáló programsorozat, valamint a szexuális felvilágosítás témakörében szervezett programsorozat, mindkettő 8 csoport számára két alkalommal, alkalmanként 1 órában. Szintén itt zárult a pénzügyi és gazdálkodási ismereteket átadó foglalkozássorozat két csoportjában az utolsó három alkalommal, valamint a kooperációs, kommunikációs képességeket fejlesztő foglalkozássorozaton részt vevő három csoport számára az utolsó két alkalom. A táborozáson összesen 160 fő 25 év alatti ellátott, és 16 fő kísérő vett részt.

A táborokhoz kapcsolódóan számos szabadidős programban vehettek részt a gyermekek: sétahajózás, fürdőzés, extrém park, kaland park, minizoo, vízi kaland park, lézer harc, kötélpálya, disco...

„Rekreációs hét”

Az öt napos eseménysorozat alkalmával a résztvevők a beltéri élményelemekkel gazdagon felszerelt Siklói fürdőbe látogathattak el. A rekreációra nem csak a folyamatos terhelés és stressz alatt álló felnőtteknek, de a nemritkán hasonló problémákkal küzdő gyermekeinknek is nagy szüksége van. Az alkalmak jó lehetőséget biztosítottak nekik, hogy feltöltődjenek, és lélekben megtisztuljanak. Az élményelemek, és a gyógyvíz terápiás hatása látványos magújulást hozott számukra a téli hidegben. Az eseményre 2020 első hetében került sor. Az öt

nap alatt különjáratokkal érkeztek a gyermekcsoportok Lakás- és Gyermekotthonainkból és a nevelőszülős családokból. Az alkalmakon összesen 247 fő 25 év alatti ellátott és 55 fő kísérő vett részt, a megvalósulást 17 önkéntes segítette. Ezt a programot kiemelten azoknak a gyermekeknek szántuk, akik részt vettek a mentális állapot javítását célzó foglalkozássorozatokon is: lovasterápia, kutyás terápia, mozgásterápia, művészetterápia, meseterápia, színházterápia. A Rekreációs hét mintegy lezárta a két év alatt megvalósított foglalkozás sorozatokat egy fizikális, mentális rekreációs lehetőséggel, amelyet egésznapos program keretében egy fedett, télen is működő gyógy- és élményfürdőben biztosítottunk a kísérőkkel érkező gyermekeknek.

„Élményfarsang”

Mivel a pályázati források maradványai lehetővé tették, a gyermekek, utógondozottak, utógondozói ellátottak számára a program folyamatába illeszkedő, annak célját erősítő többnapos kirándulás szervezésével zártuk a „Jövőépítés” projektet.

Az „Élményfarsang” mintegy lezárta a két év alatt megvalósított foglalkozás sorozatokat egy maradandó élményeket nyújtó lehetőséggel, amelyet egésznapos program keretében egy fedett, télen is működő élményparkban biztosítottunk a kísérőkkel érkező gyermekeknek. A kötetlen, élményekkel teli játék játékos terápiai hatását a szakemberek megerősítik. Emellett a résztvevő gyermekek, fiatalok szocializációs készségei, társas kompetenciái is erősödtek a négy nap folyamán. Mind a gyermekek, mind kísérőik feledhetetlen pillanatokot élhettek át. Az eseményre Zalaszabarban, a „Zobori Kalandparkban” került sor, ahol a gyermekek korosztályuktól és esetleges fogyatékosságaiktól függetlenül megtalálták az őket nem csak szórakoztató, de fejlesztő lehetőségeket is:

- beléri csúszdapark
- ability park és ökoház
- VR zóna – szimulátorok
- szabaduló szoba
- 4D mozi
- 3D exojet
- trambulin park
- műkorcsolya pálya
- játszótorony
- ugrálóvár
- gokart

A résztvevők egy felhőtlen napot tölthettek el a parkban, szállításukat, étkeztetésüket is biztosítottuk. 368 fő - 25 év alatti ellátott - 93 fő kísérő - 18 fő önkéntes - bevont munkatárs vett részt az eseményen. A kísérők magas számát a nevelőszülős, illetve a különleges szükségletű gyermekek kiemelkedő részvételi aránya okozta és indokolta.

Esélyegyenlőség

Az esélyegyenlőségi szempontjainak figyelembe vétele, előtérbe helyezése munkánk során a projekt egészére jellemző volt. A Baranya Megyei Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat munkatársai halmozottan hátrányos helyzetű kiskorúakkal és fiatal felnőttekkel foglalkoznak. A nevelés, a tanulás és a különböző napi tevékenységekben való részvétel az egyéni fejlettségi szintnek megfelelően történik. A projekt programjai, csoportfoglalkozásai, rendezvényei során kiemelten figyeltünk az egyéni szükségletekre. A nemek szerinti bevonás a gyermekek mindenkori létszámától függően alakult, de természetesen minden esetben arra törekedtünk, hogy a gyermekek megfelelő arányban részesüljenek a fejlesztésből. Mivel a szakellátásban nevelkedők körében felülreprezentált a roma nemzetiségűek aránya, a negatív diszkrimináció fel sem merült. A bárminemű fogyatékkal és egyéni szükséglettel élő gyermekek a projekten belül a mindennapokhoz hasonlóan egyéni fejlesztésben részesültek. A gyermekek felfedezhették önmagukban a tehetséget, az emberi értékeket. Intézményünk rendelkezik esélyegyenlőségi tervvel. Kiemelt célunk, hogy a szakellátásban nevelkedés egész folyamata alatt mind az intézmény dolgozói, mind a bentlakó gyermekek utasítsanak el mindenfajta diszkriminációt. Ezt a szemléletmódot a projekt ideje alatt is igyekeztünk fenntartani. Az egyenlő bánásmód elvének alkalmazásával minden nevelt számára esélyegyenlőséget biztosítottunk, s ezzel egyidejűleg nagy hangsúlyt fektettünk a megvalósított programelemekkel a személyre szabott fejlesztésükre is.

Környezetvédelem

A projekt megvalósítása során végig nagy hangsúlyt fektettünk a környezeti fenntarthatóság figyelembevételére, s az ezzel kapcsolatos információk átadására. A gyermekeknek rendezett programok, tevékenységek, táborok alkalmával minden esetben figyelemmel voltunk a környezettudatos magatartás fejlesztésére, az ott felhasznált eszközök, termékek, alapanyagok kezelése során. Törekedtünk újrahasznosított papírt használni a projekttel kapcsolatos adminisztratív munkában. A kisebb-nagyobb létszámú programok alatt, a táborokban a környezet, a természet, a növények és az állatok védelmére, a környezetszennyezés elkerülésére, szelektív szemétyűjtésre hívtuk fel a résztvevők figyelmét. A környezettudatos magatartási attitűdök átadása neveltjeink számára kiemelt szerepet kapott a projekt egész ideje alatt.

Összegzés

A projekttel kapcsolatosan az egyik nehézséget a kamaszkorú gyermekek motiválása okozta. Mivel a csoportfoglalkozásokon való részvétel feltétele a rendszeres megjelenés volt, azon gyermekek, fiatalok számára, akik nincsenek a rendszerességhez hozzászokva, ezáltal nagyfokú kitartáshiány is jellemzi őket. Ez folyamatosan gondot okozott. Sokuknak a napi iskolalátogatás is nagy kihívást jelent, így nem csoda, ha először ódzkodtak a délutáni rendszeres elfoglaltságtól. A foglalkozásokon viszont már lelkesebbek voltak. Nagy nehézséget jelentett a szülők elérése, bevonása, érdeklődésük felkeltése. Sok időbe és energiába tellett, mire a szülők bevonása tekintetében sikereket értünk el, amihez nagyfokú együttműködésre

volt szükség az intézményi dolgozók között. Ennek köszönhetően a projekt ideje alatt sikerült gyermekeket a családjukba visszagondozni. Ahhoz, hogy a projektben résztvevő célcsoport létszámát a vállalásoknak megfelelően biztosítani tudjuk, több esetben új résztvevőt vontunk be.

Kiemelkedő volt az intézmény dolgozóinak, szakembereinek együttműködése a projekt sikeres megvalósítása kapcsán. A program fő indikátorát jelentő 25 év alatti személyek száma: a projekt tervezésekor vállalt 468 fő helyett 538 főt sikerült a projekt általi fejlesztéssel elérni. Nem utolsósorban a foglalkozásvezetők, csoportvezetők, terapeuták pozitív visszajelzései is a projekt sikerét támasztják alá.

Összességében a „Jövőépítés” program minden programeleme a projektben kitűzött célt szolgálta azáltal, hogy a gyermekek egyéni fejlesztésen keresztül jutottak olyan ismeretekhez, melyek segítségével készségeik, képességeik, tudásuk, ismereteik bővültek. Sok esetben az esetlegesen fennálló szocializációs hiányokat sikerült korrigálni, vagy a korrekciós folyamatot elkezdni. Egyes rendezvények, terápiák a gyermekeket ért korábbi traumák észrevétlen feloldását eredményezték, s mindamellet pozitív, örömteli élményeket nyújtottak számukra. Élményekben gazdag táborainkkal, programjainkkal sikerült sok örömet nyújtani a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számára. A családi napok fontos szerepet kaptak a projekt során. Annak ellenére, hogy munkatársaink mindennapi munkájuk során igyekeznek minden tőlük telhetőt megtenni annak érdekében, hogy a szakellátásba bekerült gyermekek megfelelő beilleszkedését segítsék, elérjék, hogy jól érezzék magukat gondozási helyükön, természetesen a szülő-gyerek kapcsolatot, a család hiányát semmivel sem lehet pótolni. A közös élményszerzés jelentősége kimagasló. A projekt a tapasztalataink és a visszajelzések alapján pozitív kimenetelű volt. A 2019. év végi intézményi statisztika szerint 118 kiskorú gyermek került ki a szakellátásból és térhetett vissza saját családjába. Nagykorúként 109 fő kezdte meg önálló életét.

Pécs, 2021. 03. 10.

Sinkó Szilárd
projektmenedzser/szakmai vezető